

K. J. Stratford

Levicový šovinismus jako nejvyšší stádium kapitalismu

Kdykoli se upevňuje národní myšlenka — jako se stalo nedávno za falklandského konfliktu — je jí nakažen i levicový socialista. Potlačuje své národní cítění, protože mu to poradili jistí viktoriánští filozofové, ale tento cit se vrací v neurotické formě jako jakási horečná loajalita k milovaným myšlenkám jeho vlastní strany. Tak vzniká jev levicového šovinismu. Stručně řečeno je to myšlenka, že „můj socialismus ať správný nebo chybný“, je nepřístupný racionálnímu přesvědčování. Dnes se vyskytuje ve čtyřech hlavních formách: paranoidní, manichejské, nostalgické a štváčské. Rád bych je zde stručně popsal a poskytl tak čtenáři jakousi diagnózu, kterou může použít, setká-li se se symptomy této choroby.

Forma paranoidní

Paranoidní levicový šovinista si libuje v konspiračních teoriích. Svět — a téměř každý jeho aspekt — je ovládan mezinárodním kapitalistickým spiknutím CIA, švýcarských bank, nadnárodních společností a kapitalistického tisku, ke kterým se přimykají — v rámci vlastních zájmů — kontrarevolucionáři a revizionisté. Nejhorší na této „teorii“ je, že má jistý reálný podklad. Konec konců každá z těchto organizací slouží zájmům, jež nelze s tvrdou linií trockismu zcela sladit. Potíž je v tom, že vědomě připisovat shodný cíl této sbírce znamená předpokládat jakousi „dábelskou sílu“, jež je sjednocuje: jak jinak by se mohly spiknout švýcarské banky s CIA a umírněnými socialisty? Připomeňme si, že už Freud ve své analýze paranoie objevil syndrom potlačené homosexuality. Člověk tvrdí, že je obětí někoho, o němž si — ze společenských důvodů — nemůže přiznat, že ho miluje. Není v levicovém šovinismu tohoto typu jakási skrytá láska ke kapitalismu a není vlastně ona slavná nenávisť k částečným reformám strach ze ztráty vlastního *raison d'être*? Takže existuje-li nějaké neschůdné, leč „principiální“ řešení, paranoidní forma levicového šovinismu se ho jistě chopí.

Forma manichejská

je zvláště oblíbena u levicových intelektuálů. Učedníci Maniho věřili, že svět nestvořil Bůh, ale démon, z čehož vyplývá, že je člověk nekonečně od boží milosti oddělen. Teprve až zazní polnice posledního soudu, unikneme do říše světla. Pro levicového intelektuála kapitalistický systém proniká svým ďábelským vlivem celou skutečnost natolik, že jedině apokalyptický otřes celého světa, dosud nutně stále odsouvaný, přinese radikální zlepšení. Zatím nám nezbyvá nic než zoufalství, pedantický zájem na přesných definicích a pracně kompilace z primitivní démonologie. Těmto lidem jde jedině o teorii, byť podporující jakékoli protispolečenské hnutí — stávky, pouliční bouře, terorismus apod. Z psychoanalytického hlediska tu jde o análně erotickou snahu o přesnost, o ideu čistoty a jasnost vlastních hledisek. Ovšemže k tomu patří i neodbytná snaha oponovat zavedeným zákonům a zvykům.

Forma nostalgická

Levicový šovinista nostalgického typu nemůže snést skutečnost, že v Británii našeho fin-de-siècle tvoříme všichni — od vévody až po organizovaného odboráře — solidní střední vrstvu. Přesvědčuje sám sebe, že stále ještě žijeme ve století Marxově a Dickensově, vytváří melodramatické fantazie ušlapávaných milionů a záštiplných otrokářů. Tato horoucí touha je výrazem rétoriky pana Scargilla a na psychoanalytické úrovni představuje prostou regresí.

Forma štváčská

Musíme zapomenout na počáteční výstrahu slavné písně („Nechceme bojovat, ale“) a trvat na slepé nenávisti k politickým odpůrcům a připisovat jim ďábelské motivy. Tato forma patří, podobně jako forma nostalgická, do světa socialismu policajtů a lupičů, ale i zde má rétorika kuriózně staromódní ráz: všechno je nahé nebo krvavé; v tomto neuspořádaném snu jsme pronásledováni chamtivými bestiálními lokaji a honícími psy, kteří jsou opojeni mocí, právě tak jako těmi nejuhlazenějšími, nejnepravděpodobnějšími fašisty a masovými vrahy. Lze to pokládat za formu projekce, ale skutečná psychologická analogie nám schází. Blbost prostě není neuróza.

Všechny tyto přístupy mají společné snad jen jedno: úspěšně diskreditují socialistickou opozici, která sama sebe chápe jako totální gesto, protože jejímu charakteristickému postoji se nemůže dařit jinde než v rámci ústavní moci. A jinak tomu být ani nemůže. Levicoví socialisté jsou totiž Věční Oponenti, odsouzení k nekonečnému zlehčování, neschopní se připojit k prostému pocitu národního svátku.